

hebben van een uitstekende en snelle vlieger als de Siberische Taling! Bedenkt men, dat in Engeland in de winter geringde eenden (als Wilde Eend, Wintertaling, Pijlstaart, Slobeend enz.) in Rusland tot aan 60° O.L. werden teruggevonden, dan is het geenszins verwonderlijk, dat in exceptionele gevallen de Siberische Taling vliegtechnisch in staat is West-Europa te bereiken.

Op grond van vorenstaande argumenten ben ik van oordeel, dat de Siberische Taling een plaats op de Nederlandse lijst toekomt. In het veld is het zeer fraaie ♂ in prachtkleed onmiddellijk te herkennen aan de bont getekende kop, waarvan de geelwitte zijden gehalveerd worden door een van het oog uit verticaal naar beneden lopende en naar de kin toe afbuigende zwarte streep. Het ♀ onderscheidt zich van de ♀♀ van Winter- en Zomertaling doordat het wat groter is, een donkere streep door het oog heeft en daarboven een lichte wenkbrauwstreep, welke ter hoogte van het oog onderbroken is.

Reuzensterns, *Hydroprogne caspia* (Pallas), overzomerend bij Kampen

door

C. G. B. TEN KATE

[With summary : First record of summering of Caspian Terns
(*Hydroprogne caspia*) in the Netherlands]

(38ste Publicatie van de „Club van Zuiderzeewaarnemers”)

In 1955 werd in het ter plaatse vrij brede gedeelte van het randmeer van de toekomstige Polder Oostelijk Flevoland tussen Roggebotsluis en Ketelhaven bij Kampen een kunstmatig eilandje aangelegd met grond, die was vrijgekomen bij het baggeren van de scheepvaartgeul, zoals dat in vorige jaren (zie Limosa, 27, p. 119—131) reeds in de zône tussen Roggebotsluis en Elburg was geschied.

In het broedseizoen 1956 was dit eilandje, op een smalle randbeplanting met wilgenstek tegen verstuiving en afslag na, nog geheel kaal. Bij het huidige IJsselmeerpeil is de opp. ruim 1.3 ha.

Toen ik op 9 j u n i met vogelwachter KORIDON voor het eerst naar het er tegenoverliggende dijkgedeelte ging om vandaar een indruk van de situatie te krijgen, hadden we nauwelijks het kleine strookje grond in de kijker of we zagen er een zeer grote Stern met donkere bovenkop zitten, duidelijk groter dan de er bij zittende Kokmeeuwen. De vogel deed me onmiddellijk denken aan de Reuzenstern, welke ik op 20 augustus 1943 gedurende ongeveer een uur had kunnen observeren aan de kust van het Kampereiland, niet ver daar-

vandaan, benoorden de Ketel. Even later zag KORIDON, tegen wie ik mijn vermoeden opzettelijk nog niet uitsprak, op een ogenblik van betere belichting, dat de snavel zeer fors en geheel rood was. Het was dus positief een Reuzenstern! Toen de Kokmeeuwen waren weggevlogen, ontdekte ik nog een 2e exemplaar. Juist op het moment, dat KORIDON er ook de kijker op gericht had, zag hij het eerste ex. naar deze 2e vogel toelopen, die daarop zijn hals strekte en de vleugels uitspreidde. Ze bleven er verder rustig zitten, zodat we ze zeer lang konden bekijken. Dit typische gedrag deed ons besluiten de volgende dag, dus 10 juni, een poging te wagen het eilandje zelf te bereiken, waarbij ook de nieuwe vogelwachter A. VAN DEN BERG van de partij was. We gingen naar de oude kust — de vaargeul ligt nl. tussen het eilandje en de Polderdijk — en trachtten met lieslaarzen aan er naartoe te waden. Halfweg gekomen zagen we de beide Reuzensterns zitten, die we thans, met zon in de rug, zeer goed konden bekijken. Helaas bleken we achteraf een zeer slechte landingsplaats te hebben uitgekozen, zodat we slechts na veel moeite het eilandje zelf konden betreden. Nauwkeurig zochten we het af, maar we vonden alleen enkele lege kleine nestkuiltjes; een Bontbekpluvier riep een paar maal en ook even een Kleine Pluvier, terwijl ook een Kluut af en toe alarmeerde, evenals een Dwergstern. Later zat een Dwergstern aan de rand en kwam een 2e, eveneens adult exemplaar, aanvliegen en voerde het andere. De inmiddels weggevlogen Reuzensterns vertoonden zich echter tijdens ons verblijf niet meer.

Op 24 juni zag ik van de Polderdijk af op vrijwel dezelfde plek als de eerste maal weer een Reuzenstern zitten, die daarna ging rondvliegen, eenmaal ook stootduikend; lang kon ik hem zo volgen, alleen kwam hij helaas niet in mijn richting. Een poosje later zat er plotseling weer een ex. op het eilandje, nu op een iets andere plaats; of dit dezelfde vogel was dan wel „het” 2e ex., kan ik helaas niet zeggen.

Op 27 juni bezocht KORIDON het eilandje weer, waar hij toen 1 ex. zag zitten; hij vond er nu alleen een 4-legsel van de Kleine Pluvier.

Op 1 juli zag het Clublid HINLOPEN, naar mij ter ore kwam en door hem zelf ter Clubvergadering op 2 september in „Artis” werd bevestigd, er ook 1 ex. van de Polderdijk af zitten.

Op 8 juli namen ook de leden KIST, SWAAB, TEKKE en WALDECK van diezelfde plaats af 1 exemplaar waar.

Op 26 juli waren er weer 2 exemplaren, die bij elkaar zaten, op het eilandje aanwezig (waarneming KORIDON).

Op 10 augustus was er eveneens 1 exemplaar (waarneming VAN DEN BERG).

Zelf was ik door langdurige afwezigheid eerst op 9 september weer in de gelegenheid te gaan kijken, zag toen echter de vogel(s) niet, maar op 20 september nam VAN DEN BERG er weer 2 waar,

die over kwamen vliegen, toen hij op de dijk tegenover het eilandje was. Hij werd opmerkzaam door het kraai-achtige geluid, dat ze beide uitstootten; — dat dit typisch voor de soort was, ontdekte hij eerst later uit de literatuur —; ze vlogen vrij dichtbij over naar de toekomstige Polder en de enorme rode snavels kon hij toen zeer goed waarnemen. Toen ik zelf twee dagen later ook ging kijken, waren ze niet present. Het is natuurlijk mogelijk, dat deze laatste 2 andere exemplaren zijn geweest dan de hier boven vermelde, die 6 weken tevoren voor het laatst waren gezien (er werd echter niet geregeld waargenomen); alleen is het dan wel erg toevallig, dat ze juist op dezelfde plaats passeerden. Daar staat weer tegenover, dat dit jaar ook elders waarnemingen werden gedaan:

27 mei: 1 ex., Vlaardingen (Ardea, 44, p. 243);

20 aug.: 1 ex., Giethoorn (KRAAK, mededeling ter Clubverg., 2 sept.);

8 sept.: 2 ex. van zeer waarschijnlijk deze soort, tussen Noordwijk en Zandvoort boven de zeereep in zuidelijke richting vliegend (F. NIESEN in litteris; determinatie vooral op de grootte — ongeveer als van Zilvermeeuw — en het geluid — dat werd genoteerd als „krark” en, zoals bij literatuurstudie bleek, door NIETHAMMER goed werd getypeerd als Blauwe Reiger-achtig — naast donkere kopplaat en, niet erg uitgesproken, maar toch gevorkte staart en flinke snavel, die oranje leek).

In de Ned. Vogels (p. 884 en p. 1103) werden totaal 10 waarnemingen van de soort vermeld; sindsdien werden nog de volgende gegevens bekend:

29 aug. 1947, 2 ad. ex., Hoophuizen (Ardea, 40, p. 89);

29 juni 1953, 1 ex., Pernis (Ardea, 42, p. 325);

4 sept. 1954, 4 ex., Eemmond (Ardea, 42, p. 345—346).

14 aug. 1955, 1 ex., Polderdijk O. Flevoland, bij het Keteldiep (dus in dezelfde omgeving als in 1956) (Ardea, 43, p. 310);

9 juli 1955, 1 ad. ex., Eemmond (Limosa, 29, p. 62);

4 sept. 1955, 1 ad. ex., aldaar (ibidem).

Totaal werden dus vóór 1956 16 vondsten en waarnemingen bekend, waarvan 11 uit het IJsselmeergebied; deze 16 gegevens zijn als volgt verdeeld over de maanden van het jaar; juni: 3 x; juli: 1 x; augustus: 7 x; september: 4 x en „herfst”: 1 x.

Alle waarnemingen bij Kampen in 1956 vielen dus in maanden, waaruit reeds gegevens bekend waren. Nieuw is echter het feit, dat met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid mag worden aangenomen, dat het hier steeds dezelfde vogel(s) betrof — uitgezonderd ev. de waarneming van 20 sept. — en dit jaar dus een tweetal exemplaren in ons land overzomerden.

De huidige broedplaatsen bevinden zich vooral langs de Botnische en Finse Golf en op de Alands-eilanden (MAYAUD, 1956). Aan de kusten van Finland neemt de soort toe; de totale Oostzeebezetting wordt op ca 1200 paren geschat (BERGMANN, 1953).

Zoals bekend, broedde de soort in de vorige eeuw in vrij groot aantal op Sylt, waar in 1914 echter nog slechts 2 paar nestelden; in 1918 ook één paar op Norderoog, waar misschien in 1928 nogmaals een broedpoging werd ondernomen (NIETHAMMER, 1942). In Denemarken vond het laatste broedgeval plaats in 1919 (JESPERSEN, 1946). Sindsdien schijnen daar geen nieuwe gevallen bekend te zijn geworden, aangezien LØPPENTHIN (1956) in de aanvullingen op zijn Deense avifauna van 1946, die dit jaar werd gepubliceerd, daarover niet rept.

Op zich zelf is het niet ondenkbaar, dat de soort ook in ons land broedpogingen zou ondernemen: de meeste waarnemingen stammen uit de laatste jaren en een situatie als op het genoemde kunstmatige eilandje lijkt daarvoor niet ongeschikt (NIETHAMMER, l.c., noemt als biotoop ook vlakke zandbanken), terwijl de dichtstbij gelegen voormalige broedplaats in Duitsland zich op korte afstand van ons land bevond.

Literatuur

- BERGMANN, G. (1953): Verhalten und Biologie der Raubseeschwalbe (*Hydroprogne tschegrywa*). Acta Zool. Fenn., 77, p. 3—45 (geciteerd naar Die Vogelwarte, 18, 1955, p. 55).
- EIJKMAN, C., c.s. (1943 en 1949): De Nederlandsche Vogels, deel III, Wageningen.
- JESPERSEN, P. (1946): The Breeding Birds of Denmark. Copenhagen.
- LØPPENTHIN, B. (1946): Fortegnelse over Danmarks Fugle. Copenhagen.
- (1956): Rettelser og tilføjelser til Fortegnelse over Danmarks Fugle. Dansk Orn. Foren. Tidsskrift, 50, p. 234—245.
- MAYAUD, N. (1956): Etude sur la Migration et les Zones d'Hivernage des Sternes Caspiennes, *Hydroprogne caspia* Pallas, d'Eurasie. Alauda, 24, p. 206—218.
- NIETHAMMER, G. (1942): Handbuch der Deutschen Vogelkunde, 3. Bd. Leipzig.

Summary: First record of summering of Caspian Terns (*Hydroprogne caspia*) in the Netherlands.

During the breeding-season of 1956 a pair of Caspian Terns stayed on a small artificial sandy island in the lake between the dam of the future Polder Oostelijk Flevoland and the old coast near Kampen, Province of Overijssel, Netherlands. They were seen on the following dates: June 9th (2), 10th (2), 24th (2 or 1, in case the second observation referred to the same bird) and 27th (1); July 1st (1), 8th (1) and 26th (2) and August 10th (1).

Moreover two specimens were seen on September 20th, passing the same spot. It is of course possible that this last observation referred to other individuals. In 1956 also Caspian Terns were seen in other parts of Holland, viz. on May 27th (1), August 20th (1) and most probably on September 8th (2).

Before 1956 the total of the records in the Netherlands amounted to 16, distributed as follows: Juni, 3 x; July, 1 x; August 7 x; September, 4 x and Autumn, 1 x. So a few observations during the breeding-season were already known, the above mentioned case however is the first record of summering of Caspian Terns in the Netherlands.